

Van de redactie...

Al weer geruime tijd na de zomervakantie brengen we hier de derde editie van de VTB nieuwsbrief voor dit jaar. Het werd weer tijd, vooral omdat het weer gaat zinderen van de activiteiten. Zoals natuurlijk de studiedag over Nieuwe Bossen op 21 oktober. Een tropisch onderwerp op Hollandse bodem. Het thema 'Nieuwe Bossen' geeft aan dat er nieuwe ontwikkelingen zijn. Maar welke zijn dat eigenlijk? De Nieuwsbriefcommissie daagt de organisatoren en deelnemers uit om dit onderwerp tijdens de studiedag concreet te maken, aan te geven dat 'Nieuwe Bossen' meer zijn dan nieuwe aanplanten, en met voorbeelden te komen, ook voor de tropen. Verder besteden we aandacht aan mogelijk grote veranderingen in het Braziliaanse bosbeleid, het jaarlijkse "are we on the right track" seminar, de aankomende Tropical Forest Career Night en lezen we in de column de overpeinzingen van Leffert Oldenkamp. Laten we ondertussen ook de Klimaat COP-17 eind dit jaar in Durban niet vergeten, die nu toch echt de instrumenten moet opleveren om REDD en REDD+ tot een succes te maken. Wellicht levert het internationale jaar van de bossen toch nog iets moois op!

Braziliaanse boswet: full speed backwards?

Terwijl de Braziliaanse overheid de afgelopen jaren serieus is bezig geweest om illegale ontbossing van het Amazonegebied te bestrijden lijken er andere tijden aan te gaan breken voor dit grootste resterende complex van zeer biodiverse tropische bosesystemen ter wereld. De huidige boswet (Codigo Florestal) uit 1965, bood tot nu toe nog zekere bescherming door te stellen dat 80 % van het areaal van een stuk land in privé eigendom behouden moest blijven als "legale reserve". Ook

stelt deze wet strikte regels m.b.t. de bescherming van "permanente protectiegebieden", zoals steile hellingen en rivieroeveren. Deze wet is de belangrijkste Braziliaanse wetgeving op het gebied van landeigendom. In de praktijk ging het natuurlijk regelmatig mis, maar de afgelopen jaren is er ondermeer vooruitgang geboekt bij het monitoren van ontbossing met remote sensing technieken en werden regelmatig overtreders opgepakt, werden illegale operaties stilgelegd en werden materieel (motorzagen, vrachtwagens, zagerijen) en ladingen illegaal hout in beslag genomen.

"...De ontbossing zal significant toenemen"

De aangepaste Braziliaanse boswet (No. 1876/99) die onlangs goedgekeurd werd door het Nationale Congres ligt momenteel ter goedkeuring voor aan de Senaat en President. Deze wet verlaagd het percentage land dat bewaard moet blijven als legale reserve van 80 tot 50 %, terwijl ook de bescherming van permanente protectiegebieden beperkt wordt. Arealen kleiner dan 400 ha mogen zelfs helemaal worden omgezet in ander landgebruik, terwijl zij die de afgelopen decennia de wet overtreden worden vrijgesproken van rechtsvervolging. Indien deze wet door de Senaat komt zal dit grote gevolgen hebben, zowel op lokaal als op mondiaal niveau. De ontbossing zal significant toenemen. Dat geldt voor grote landerijen en al helemaal voor de kleinere. Dit zal gepaard gaan met een toename van de infrastructuur en kolonisatie van de huidige bosgebieden. De ontbossing zal leiden tot uitstoot van significante hoeveelheden koolstofdioxide (ongeveer 200 ton Co₂/ha gekapt bos), versnippering van het areaal, verdroging en vergroting van het brandrisico. Dit zal ongetwijfeld effect hebben op de flora en fauna: volgens een schatting zullen ruim 100.000 soorten uitsterven. De ontbossing zal gepaard gaan met conversie in ander landgebruik: het uiterst biodiverse oerwoud zal veelal vervangen worden door grootschalige plantages (mono-

Column: Mastjaren voor onderzoek

Door Leffert Oldenkamp

Grote consternatie toen enige weken geleden bleek dat wetenschappers gegevens hadden verzonden om hun opvattingen over vleeseters te onderbouwen. Voordat deze misleiding aan het licht kwam was in de pers al voortijdig tot uiting gebracht dat dit een nieuwe volkswijsheid dreigde te worden. Het was overigens toen al duidelijk dat de veronderstelling heiliger was dan de benadering in het onderzoek. De runderen in de uiterwaarden voor mijn huis zijn, na het bekend worden van de fraude in het onderzoek, onrustiger geworden. Kennelijk voelen ze opnieuw de begerige blikken van wandelaars. Regelmatig opduikend onderzoek naar wat dieren en vooral bomen voelen, maakt weinig indruk op me. Wellicht verstop ik iets en moet ik me als vleeseter en als houtstoker daar toch meer in verdiepen. Ondertussen hebben we een goed mastjaar bij eiken. Het volksgeloof - door menig bosbouwer aangehangen - wil

dat we dan een strenge winter krijgen. Statistieken om dat aan te tonen bestaan echter niet. Het gezonde verstand, gevoed door middelbare school en landbouwhogeschool, zegt dat een boom reageert op omstandigheden die vooraf gaan aan bloei en zaaddracht. Bomen reageren nog niet op wat komen gaat. Vooralsnog denk ik dat de voorspelling van een goed zwijnjaar een grotere kans heeft om uit te komen dan die van een strenge winter. Ik hou van strenge winters en van zwijnevlees. De uitkomst past me dus altijd. Over agrarisch natuurbeheer werd recent ook iets opzienbarends ontdekt. Wel drie hoogleraren beweerden dat door boeren uitgevoerd agrarisch natuurbeheer meer subsidie vergt en minder natuur oplevert dan dergelijk beheer door organisaties als SBB en Natuurmonumenten. Beschikbare gegevens werden echter erg selectief gebruikt, terwijl de omstandigheden waaronder boerenland en land van natuurorganisaties worden beheerd

drastisch verschillend zijn. De conclusie uit het onderzoek mocht dan ook niet zijn dat de natuur beter af zal zijn met subsidie aan die organisaties, maar dat de organisaties zelf daar baat bij hebben. Voor tropische bossen zijn ook legio voorbeelden te vinden waarbij de relatie tussen onze acties en daaruit volgende verbeteringen tendentius blijken. Als voorbeeld kan dienen een certificaat voor duurzaam bosbeheer. Meestal geeft dat wel een indicatie over een nette manier van exploitatie maar zegt dat weinig over het beheer van het overblijvende bos. De beoefening van wetenschap begint dus niet altijd met de formulering van een onderzoekbare vraag, maar met een mening vanuit een belang. We hebben een periode van goede mastjaren voor dergelijke onderzoek gekend. Vervolgens blijkt het vermeende inzicht heel gemakkelijk als vaststaand te worden aanvaard. Daarom zal ik ook blijven geloven dat een goed mastjaar wordt gevolgd door een strenge winter. ■

culturen) van ondermeer soja, mais, suikerriet en oliepalm, of weiden voor de extensieve veeteelt (1 rund/ha). Uiteraard zal dit ook leiden tot bodemerosie en vervuiling van bodem en water met chemicaliën. Er wordt een mentaliteitsverandering bij overtreders verwacht, omdat ze zonder angst voor vervolging verder kunnen gaan met hun illegale praktijken. Tenslotte is de kans groot op sociale onrust en een toename van geweld t.g.v. afpersing, landjepik praktijken door grootgrondbezitters en de activiteiten van knokploegen die door hen worden ingehuurd om kleine boeren te intimideren.

Anticiperend op de goedkeuring van de nieuwe wet door de Senaat is de ontbossing de afgelopen maanden met zo'n 800 procent toegenomen. Ook zijn de eerste slachtoffers al gevallen onder kleine boeren en mensen die bosbehoud promoten. Het lijkt erop dat binnen de Braziliaanse overheid de belangen van de landbouwsector, industrie, machtige grootgrondbezitters en andere Ministeries dan het Ministerie van Milieu, zwaarder wegen dan de behoefte aan ecosysteemdiensten, ecologische stabiliteit en de mogelijkheid van duurzame

productie. Wetenschappers - niet betrokken bij de formulering van de nieuwe boswet - hebben de overheid onlangs nadrukkelijk gevraagd een besluit over de wet uit te stellen totdat er voldoende wetenschappelijke basis is om de impact van de invoering van de wet te overzien. Desondanks heeft de Senaat aangekondigd binnenkort tot stemming over te gaan. De laatste hoop zal dan gevestigd zijn op de President. Tenzij deze de voorgestelde wetsartikelen alsnog ten gunste van het bos en haar bewoners ombuigt, al was het maar om internationale afspraken na te komen, zal het boven beschreven scenario op korte termijn werkelijkheid worden.

■ Paul Zambon

Dilemma's rondom nieuwe bossen

Nieuwe bossen lijken aan een opmars bezig en bedrijven in de sector werken hard aan een groen imago. Onlangs lanceerde Asia Pulp and Paper (APP) een commercial voor hun nieuwe bos-

sen in Indonesië op de Nederlandse televisie. Zulke bossen kunnen op meerdere fronten een belangrijke rol vervullen, denk aan CO2 opslag, houtproductie en erosiebestrijding. Echter, er is ook een keerzijde.

"Passen nieuwe bossen wel in een duurzame toekomst?"

Het NOS journaal berichtte naar aanleiding van een rapport van Oxfam Novib over de wijze waarop het bedrijf New Forest Company in Oeganda boeren van hun land verdreef voor de aanleg van commerciële houtplantages. De ontwikkelingen worden niet alleen bekritiseerd vanwege het neokoloniale landjepik karakter, maar tevens omdat het concurrentie met voedselgewassen oplevert. Deze problematiek is niet nieuw. Soortgelijke processen spelen zich in veel meer tropische landen af. Onderzoek in de Peruaanse Andes brengt aan het licht dat nieuwe bossen ook ecologisch rampzalige gevolgen kunnen hebben. De ontwikkeling van nieuwe bossen heeft daar geleid tot een reductie van biodiversiteit en tot verdroging van het land doordat er snelgroeiende boomsoorten worden gebruikt die een buitensporig hoge verdamping hebben. Passen nieuwe bossen dus eigenlijk wel in een duurzame toekomst? Deze en andere vragen zullen op de VTB studiedag van 21 oktober uitvoerig aan bod komen. ■ Caspar Verwer

Food security, water and tropical forests

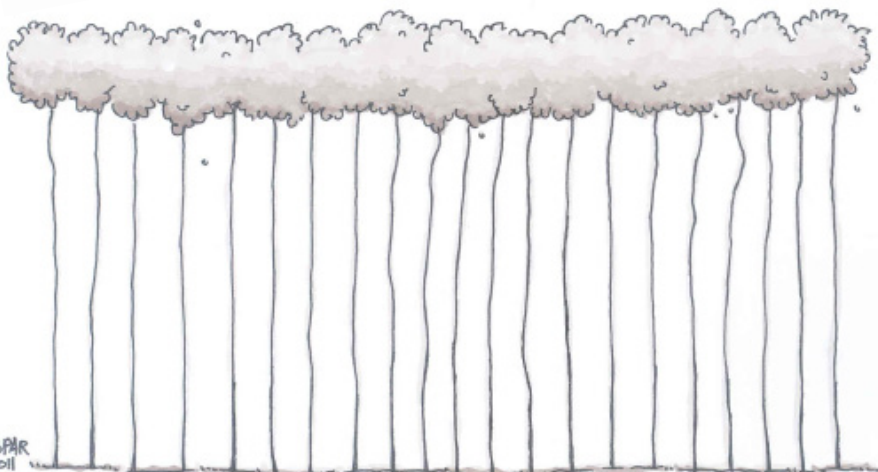
Are we on the right track?

Op 22 juni j.l. werd het 5e seminar in de serie over duurzaam bosbeheer in de tropen georganiseerd in samenwerking met de UU, WUR, Tropenbos, EL&I, DGIS en de VTB. Aan het seminar namen ruim 90 professionals deel, werkzaam in voedselveiligheid, water en tropisch bos en landbeheer. Het thema was gekozen vanwege de belangrijke relaties tussen voedselveiligheid, watervoorziening en tropische bossen in het perspectief van de toenemende wereldpopulatie (9 miljard in 2050). Het feit dat het nieuwe Nederlandse OS-beleid focust op voedselveiligheid en water, was een extra reden om de relatie met en het belang van tropische bossen in deze complexe context nader toe te lichten. De doelstelling was enerzijds om kennis te vergroten over internationaal water- en voedselveiligheidsbeleid en de relaties met de tropische bossen agenda's en anderzijds om beleid, beheer en kennis implicaties van deze inzichten te bespreken. Dit was vooral om de behoeften en mogelijkheden van cross-sectorale coördinatie en integratie en prioriteiten vast te stellen. Experts vanuit de voedselveiligheids- en watersectoren presenteerden de belangrijkste issues en strategieën om deze aan te pakken. Verder evalueerden zij de rol van bossen en bosbouw bij het oplossen van ontwikkelingsprioriteiten voor voedsel en water.

Het programma bestond uit twee key-note presentaties gevolgd door een paneldiscussie.

De belangrijkste conclusie van het seminar is dat water- en voedselveiligheid, tropische bossen en livelihoods, gegeven de bestaande afhankelijkheidsrelaties op de verschillende niveaus deel zijn van één en dezelfde geïntegreerde ontwikkelingsagenda (op politiek niveau, in landschappen, kennis en capaciteitsopbouw en communicatie). Dit is vooral van belang in omgevingen waar de meest arme

CASPARTOON

en kwetsbare mensen leven. Indien deze agenda's afzonderlijk en niet op de juiste schaal behandeld worden, dan zijn interventiestrategieën en beleid minder effectief of bestaat zelfs het gevaar dat succes en lange termijn duurzaamheid niet bereikt zullen worden. Een gedetailleerd verslag van de bevindingen kan worden gedownload van de VTB website. ■ **Paul Zambon**

Carrièreperspectieven...

Donderdag 13 oktober a.s. vindt er weer een Tropical Forest Career Night. Inmiddels zelf twee jaar afgestudeerd en aan het werk, werd ik benieuwd naar de huidige generatie studenten. Bereiden zij zich al voor op een toekomstige baan?

Ik besloot de proef op de som te nemen en vroeg Ellen Rietberg, 4ejaars studente bos en natuurbeheer aan van Hall Larenstein in Velp om haar ervaringen en perspectieven in de bossenwereld. Allereerst wilde ik natuurlijk weten waarom ze nou juist voor deze studie had gekozen:

"Ik wilde graag iets doen met natuur, maar veel studies zoals bijvoorbeeld milieukunde vond ik eigenlijk wat te exact. Bos en natuurbeheer bleek een vrij brede studie te zijn en dat was eigenlijk precies wat ik zocht."

Inmiddels heeft Ellen haar stage gedaan in het Peruaanse bos:

"In Peru heb ik meegeholpen in een educatieproject om kinderen meer te leren over de natuur en het milieu, gecombineerd met herbebossing. We kweekten jonge bomen en plantten ze vervolgens in de omgeving. Helaas voor mij bleek het vooral om educatie te gaan en eigenlijk niet zoveel om het bos. Ook realiseerde ik me dat er eigenlijk weinig

anders te doen was dan het werk, ik zat echt in de middle of nowhere."

Heb je het idee dat je wat hebt gehad aan deze ervaring voor een toekomstige baan?

"Ik weet in ieder geval wat ik niet wil en wat het betekent om in een verlaten omgeving aan het werk te zijn. Ik kon me wel goed vinden in de idealistische instelling van de mensen waarmee ik werkte, die graag de mentaliteit van mensen wilden veranderen over milieu en natuur. Ik denk dat ik dat terug kan vinden bij NGO's die werken voor natuur en ontwikkeling."

Je lijkt dus al wat nuttige inzichten te hebben opgedaan. Wat denk je uit de Tropical Forest Career Night te kunnen halen?

"Ik wil graag meer inspiratie opdoen over de verschillende soorten werk waarin mensen met een soortgelijke achtergrond terecht komen. Ik merk dat ik goed bij mezelf na moet gaan wat ik wil nadat ik wat teleurgesteld was over mijn stage. Ik hoop dat ik die avond weer met wat meer motivatie naar huis kan."

Tijdens de career night komt een diverse groep jonge werkenden aan het woord, dus hopelijk gaat dat helemaal lukken! Succes met je studie en het zoeken naar een baan! ■ **Charlotte Floors**

Wie, wat, waar...

Uitreiking "Valentijn medaille" voor bijzondere verdiensten m.b.t. tropisch natuurbehoud aan Prof. Antoine van Cleef. ► 12 oktober, Academiegebouw UU, Domplein 29. Vanaf 15.30 uur

Tropical Forest Career Night

► 13 oktober, Wentgebouw groene zaal, Sorbonnelaan 16, Utrecht (Uithof). Van 19.00 tot 21.30 uur

Studiedag 'New Forests: Sowing the Seeds of Tomorrow's Forests'

► 21 oktober, Landgoed "Schovenhorst", Putten. Van 9.30 tot 17.00 uur

Colofon

Adres VTB: postbus 124, 6700 AC, Wageningen; **Website:** www.tropischebossen.nl; **Email:** vereniging@tropischebossen.nl; **Redactie:** Paul Zambon, Henk Lette, Caspar Verwer, Charlotte Floors, Paul Hilligers; **Email redactie:** vtbnieuws@tropischebossen.nl; **Layout:** Caspar Verwer, Saskia Grootemaat

De Vereniging Tropische Bossen heeft tot doel het creëren en onderhouden van een professioneel netwerk en het instellen van een dynamisch en effectief platform voor het verzamelen, kanaliseren en uitdragen van kennis en informatie over tropische bossen. Dit wil de vereniging bereiken door het stimuleren en faciliteren van contacten tussen mensen, die vanuit verschillende achtergronden en posities, geïnteresseerd zijn in duurzaam en maatschappelijk verantwoord beheer van tropische bossen.

Deadline voor het inleveren van artikelen voor de volgende VTB-Nieuws is 15 december 2011.